

nec valuerunt. introduxerunt postmodum pul-
crum puellam ornatam habitu meretricio vt
ei molliret. Quam expulit indignater. Et in-
tactus remanens signo crucis se muniens cum
lachrimis obdormiuit. tunc duo angeli appa-
ruerunt sibi. et stringentes ipsum in lumbis dixerunt
Ex parte dei te cingimus cingulo castitatis. quod
nulla possit diabolica impugnatio dissolui-
itaque verbo virginis donum in se confirma-
tum accepit. stetit per biennium carceratus. quem
ultimo mater dissimulata custodia abire per-
misit. de fenestra castri per funem ubi parati erant
fratres predicatorum. quem suscepit cum gaudio.
neapolim duxerunt. **S**ecundo monstrat san-
ctitas beati thome. ex religiosa conuersatione
a principio quippe usque ad finem adeo laudabi-
liter et sancte conuersationis fuit. ut nihil in eo
reprehensibile potuerit inueniri. fuit equidem
humilis deuotus. pius. sobrius. temperatus.
et virgo purissimus. non solum corpore. sed etiam
mente. frater raymundus seueri. qui parisi in
confessione. thoma audiebat. iurauit. quod in se-
ptem annis quibus fuerat secum in studio et au-
dierat eum in confessione. quod nunquam consensit
in aliqua cogitatione carnalem. Quidam alii
frater petrus nomine. qui in extremis confes-
sionem suam audierat. generale in predicatione
sua ad populum testimonium referens sue laudis
dixit. Quod sua confessio fuerat sic pura et munda
a carnis cogitatione sicut confessio vniuersi pueri
parvuli. Idem testatus est frater bernardus
socius eius qui cum adhuc in confessione au-
dierat. Qui puritati tota vita sua testimo-
nium perhibuit veritatis quod sic fuit virtutum acti-
bus dedita ut nullus contrariis moribus possit
esse collapsa. nam verisimile de eo conceptum est. Quod no-
cturno tempore humane deputato quatuor. post breuem
somnia in oratione prostratus. impetrabat quod di-
ctando vel scribendo docebat. Et preter illud
tempus modicum quod somno vel refectioni pro-
valitudine corporis indulgeret. reliquum spiritus
orationi lectioni dictamine. vel scribendis vo-
luminibus occupabat. ut nullum tempus esset va-
uum quod non foret sancta actione repletum.
Tercio monstrat sanctitas beati thome ex
finali summatione ut enim Quidius in li. me-
thamor phosios cecinit. ultima semper expecta-
da dies hominis. dicitur beatus ante obitum. nemo su-
premaque funera. Felix itaque transitus thome
ultimique diei summatio fuit. modo qui sequitur.
Cum summus pontifex gregorius decimus ge-
nerale concilium induxisset celebrare lugduni ad
quod greci conuenire debebant mandauit fratri
thome ut contra errores grecorum de quibus
erant in concilio conuincendi opus quod fece-

rat de mandato sui predecessoris urbane pa-
pe ad concilium secum deferret. Quod cum execu-
tioni veller mandare. frater paulus de aqui-
la existens neapoli. vidit in somnis nocte pre-
cedente die quo dictus doctor debebat iter ar-
ripere. beatus paulum ingredientem scholas dicti
doctoris. cui cum occurreret interrogauit ipsum
si bene exposuerat suas epistolas. qui dixit ei beatus
exposuisti. Sed tempus est ut mecum venias
ad patriam. ubi melius intelliges. Et trahens
ipsum per cappam videbatur ipsum secum ducere.
quem thomas libenter sequebatur. tunc frater
paulus clamans in somnis dicebat. succurrite
fratres quia frater thomas recedit. Et cum di-
cto clamore euigilans omnia alijs fratribus narra-
uit ipse vero sanctus thomas iter inchoans inuit
per campaniam versus romam. Informatus autem
in itinere diuertit ad monasterium fosse noue
quod cum ingrederetur dixit. hec requies mea
in seculum seculi. hic habitabo quoniam elegi eam.
Cum vero cepisset grauius infirmari petijt sa-
cramenta ecclesie. cumque deponata fuissent il-
la accepit et post modicum cum laude et beatus
dictione dei sancta illa anima facilliter discessit a
corpore que ab angelis ad superos fuit dela-
ta ipsum vero corpus in eodem monasterio se-
pultum honorificentissime. ad cuius exequias
multi nobiles ac religiosi tam predicatorum quam
minores ac alij conuenerunt. nec defuit ibi vir-
tus diuina in miraculorum operatione quando
superior dicti monasterij patiens in oculis com-
mendansque se thome liberatus est. Et quidam
frater petrus. quartam patiens. meritis huius
sanitatem recepit. sicque et alij plurimi benefi-
cia sanitatis impetrarunt. igitur hunc sanctum
pio veneremur affectu. qui nunc in celis cum christo
letatur per infinita secula seculorum. Amen.

Sermo quadragesimus octauus de sancto
nicholao famosissimo confessorum.

In diebus suis pla-
cuit deo. ex lib. ecclesiastici assu-
mit mater hec verba scripta ecclesia
originaliter ibi. xliiij. ca. descripta. maximo
otio summoque studio unusquisque laborare de-
bet ut placeat in omnibus vijs suis altissimo creato-
ri nostro quoniam eos qui student suam voluntatem implere
et in hoc placere maiestati sue. non solum in fu-
tura immortalis vite. verum etiam et in presenti secu-
lo. sublimiter magnificat et exaltat. quoniam non expli-
care queat quanta sit beatissimi nicholai glo-
ria. non solum in illa societate sanctorum ubi pax est per-
fecta. et possessio securi indeficientis boni. sed
adhuc in ecclesia militante. ubi spe currimus
ad hereditatem promissam. ubique profecto celebre est

nomē sanctissimi nicholai. ubiqz illius miracu-
la fulgēt ubiqz tandē a fidelibz deuotōe sin-
gularissima colit. qz vero ei? hodierna die fe-
stū celebrat equū esse censui ad ei? ingētes am-
plissimasqz laudes porādas cū dei adiutorio
oēm dare operā. de quo dicūt verba ī thema-
te posita qz in diebus suis placuit deo. Et li-
cet hoc fuerit ppter plurimas vtutes suas tū
illis tres pcpuas colligemus quas explica-
re sigillatim curabimus.

Prima dicitur prudentia spiritualis.

Secunda misericordia proximalis.

Tercia obseruantia pastoralis.

Qualiter beatus nicholaus placuit deo p-
pter prudentiam spūalem qua spreuit terre-
na z celestia concupiuit. **Capitulū. i.**

Prima bti nicholai virtus qua placuit
deo ēz prudentia spūalis. de hac dixit sa-
piens puerbioz. iij. ca. In omni possessione
tua acqre prudentiā. Et. xvi. ca. acqre prudē-
tiā qz pcpior ē argēto. z xps Matthei. x. ca.
Estote prudentes sicut serpentes. est autē hec
prudentia vt docet Aristot. in. vi. ethi. Recta-
rō agibiliū. qua homo in quibuscūqz agen-
dis finē cōsiderat. atqz ad illū media cōueniē-
tia accomodat z disponit. qz vt boetius inqit
in. ij. de cōsolatione. qd ante oculos situm est
nō sufficit intueri. rerum exitus prudētia me-
tatur. tamen vt ait Tho. fa. fe. q. xlvij. triplex
prudentia distingui potest.

Prima est falsa.

Secunda vera.

Tercia perfecta.

Prima est prudentia falsa p similitudines
dicta que in malis z peccatoribus repitur. z
de hac xps Luce. xvi. ca. dixit. filij huius se-
culi prudentiores filijs lucis in generatione
sua sunt z Paulus ad Roma. viij. ca. Prudē-
tia carnis mors est. Tū em prudens sit q bti
disponit q sunt agenda ppter aliquē bonū fi-
nem. Ille qui ppter aliquē malū finē aliqua
disponit cōgruentia illi fini habet falsam pru-
dentiā inquātū illud quod accipit p fine. nō
est verū bonū sed fm similitudinem. sicut di-
citur aliqz bonus latro. Doc em mō pōt fm
similitudinē dici prudēs latro. qui conueniē-
tes vias inuenit ad latrocinandū. Secūda
ē prudentia vera. sed imperfecta. q inuenit vias
accomodas ad finē bonū sed est imperfecta du-
pliciter. Vno modo qz illud bonum qd acci-
pit pro fine nō est cōmunis finis totius hu-
mane vite. sed alicui? spālis negocij puta cuz
aliquis adinuenit vias accomodas ad nauig-
andū vel negociādum dicitur prudēs nau-
ta vel negociator. Alio mō prudentia dicitur

imperfecta qz defectū in principali actu prudē-
tis. puta cū aliqz bti piliatur z recte iudicat
de his q pntinent ad totā vitā. sed nō efficaci-
ter pcpit. **Tercia ē prudentia vera z perfecta**
Et hec est que recte consiliatur z recte iudicat
ad bonum finem totius vite ac etiam perci-
pit. Et hec ī solis bonis reperit. de hac dicit
Sapiens Proverb. i. ca. Prudentia seruabit
te vt eruaris a via mala. hec autē in paucissi-
mis reperitur. quoniā omnes pro maiori pre-
solliciti sunt de terrenis z tpalibz bonis. de q-
bus dicit Baruth. iij. ca. Erquisierūt prudē-
tiam que de terra est. Et de celestibz aut nul-
la aut modica ē illis cura. **Di sunt qui in die**
iudicij videntes electos z amicos dei afflue-
re omni bonoz copia. Et seipos cōsiderātes
eternis fore deputatos supplicijs dicent illud
Sapiētie v. ca. Nos insensati vitā illoz estī-
mabamus insaniā. z finem illoz sine hono-
re. Ecce quomō cōputati sunt inter filios dei
z inter sanctos fors illoz ē. Propterea bti
nicholaus prudentiam veram spūalem z p-
fectam sectatus est. nam ex diuitibz z sanctis
parentibz originem duxit. Cuius pater epī-
scopus mater iōāna ex ciuitate patere ciues cuz
in primo iuuentutis sue flore euz genuissent
continenter viuentes celibem vitāz duxerūt.
Hic prima die dum balnearē erectus stetit
in pelui. insuper quarta z sexta feria semel tū
fugebat ybera. Factus autē iuuenis aliorum
iuuenū deuitās lasciuia ecclesiāz potius re-
rebat limina. Et quicquid ibidē de sacra scri-
ptura itelligere poterat memoriter retinebat.
Parentibz vero defunctis nō cogitauit vpo-
rem ducere non multiplicare diuitias nō sa-
tisfacere corporis voluptati. sed qualiter tan-
tā diuitiarū copiam. non ad laudem huma-
nam sed ad laudem dei dispensaret. vt sic the-
saurisaret thesauros in celo. iuxta pceptū sa-
luberrimū nostri saluatoris Matthei. vi. ca.
Nolite inquit thesaurisare vobis thesauros
in terra vbi fures effodiūt z furant. thesauri-
sate vobis thesauros in celo. quo fur nō ap-
propiat neqz tinea demolitur. Ad bona igit
sempiterna dedicauit animū z p illis adipsi-
scendis omnē adh ibuit diligentiam.

Qualiter sanctus nicholaus ex misericor-
dia subuenit ciui pauperi qui tres filias nuz-
ptui tradidit ppter elemosinam quam nicho-
laus fecit. **Capitulum. ij.**
Secūda beati nicholai virtus. qua pla-
cuit deo. ēz misericordia proximalis. de
hac redemptor mūdi dixit Matthei. v. ca. be-
ati misericordes qm ipi misericordiā conse-
quētur. Hanc Hiero. cōmendauit in ca. qui

elementiam. lxxxvi. dis. vbi ait. Qui clemētia
nō habet nec indutus ē viscera misericordie.
Quis spūalis sit nō implet legē xpi. z Am-
brosius eadē di. ca. i. singulis. inq̄t. Miseri-
cordia p̄munis ē vsus. ideo p̄mune p̄ceptūz
omnibz officijs. omnibz etatibz necessaria. z
ab omnibz deferēda. Non publicanus. non
miles excipit. nō agricola. nō vrbānus dīues
z paup̄ oēs in cōmuni admonent. vt p̄ferant
nō habenti. Hāc misericordiā in se fuisse bea-
tus nicholaus ap̄rissime demonstrauit. dum
elemosinā indigenti z in extrema necessitate
posito puicino suo benigne tribuit habebat
ille tres filias virgines q̄s p̄e in op̄ia. p̄stitu-
ere cogebat vt sic infami eaz cōmercio aleret
Nō vt ad aures viri sc̄ti deuenit scelus ab-
horruit. z massam auri panno inuolutam in
domū ei⁹ p̄ fenestrā clam. piecit clamq̄z reces-
sit. Hanc surgēs hō massam auri repperit. z
deo gr̄as agēs primogenite nuptias celebra-
uit. Inde ad aliq̄s dies sile opus. dei famul⁹
egit. Nō rursus ille repiens z in laudes im-
mensas p̄ripens de cetero vigilare p̄posuit.
vt sc̄iret q̄s esset q̄ sue inopie subuenisset. post
etiā paucos dies duplicatā auri massam i do-
mū piecit. Ad cur⁹ sonitū ille excitatur. z ni-
cholaū fugientē inseq̄tur taliq̄z voce alloqui
tur siste gradum teq̄ aspectui nō subtrahas
meo. Et accurrens velocius nicholaū hūc esse
cognouit. Hōc humi p̄stratus osculari vo-
lebat pedes eius. q̄ ille refugies ab eo petijt
ne factū alicui quādiu viueret renelaret. In
hac vero elemosina obseruauit nichola⁹ tres
illius conditiones necessarias.

Prima conditio quia fuit prompta.

Secunda quia fuit copiosa.

Tercia quia fuit secreta.

Prima conditio illius elemosine fuit p̄mpta
q̄ nō multis precibus data vel impetrata. in-
quit Seneca. libro de beneficijs. Ingratus
est beneficiū quod diu inter p̄antis man⁹ he-
sit. Et idem. Nulla res carissē emitur q̄s que
precibus empta est. Et licet deo grata sit ele-
mosina que datur pauperibus illam petenti-
bus. Gratissima tamen est conspectui suo cū
tribuitur pauperi. z egeno. p̄e verecūdia pe-
tere non audenti. Ex hoc ait Ambro. libro. i.
de officijs. Sunt multi qui malūt miseria ta-
cite egestatis astringi q̄s publica petitione cō-
fundi. bi querendi sunt z adiunadi. vt p̄ hoc
amplius gaudeant. q̄ paupertati consulāt z
pudori. **S**ecūda conditio illius elemosine
fuit copiosa. qm̄ tantū dedit quantū sufficere
iudicauit pro puellis virginibz maritandis
fm̄ cōstitutionem Thobie. q̄. iij. ca. ait. Si

multū tibi fuerit abundanter tribue **T**ercia
cōditio fuit secreta. q̄ obseruauit documen-
tū saluatoris nostri q̄ Matthei. v. cap. dixit.
Cū facis elemosinam noli tuba canere sicut
ypocrite faciūt o q̄nta tepiditate his t̄pibz di-
citur mortales in quibz charitas non soluz
frigit. Sed vt videt penitus ē extincta. oēs
q̄ sua sunt q̄runt omēs t̄m sc̄ipos diligunt. q̄
re vera etiā gentiliū voce confundi merito
p̄nt. inq̄t Seneca ad lucillū. nō potest quisq̄
beate degere. qui se t̄m intuet q̄ oia ad vilita-
tes suas p̄uertit. alteri viuas oportet. si vis vi-
uere tibi. Et idē in li. de beata vita. Ubicūq̄
homo est beneficio locus est. Et Quidius li
bro de ponto. Regia crede mihi res est suc-
currere lapsis. Conueniens hominū boiem
seruare voluptas. sed p̄ter voces z documen-
ta paganorū. assunt nobis xpi z sanctorū mo-
rita pariter z exempla. inter que vnu z quod
debeato nicholao iam prediximus notabile
valde est ac singulare.

Qualiter beatus nicholaus obseruauit of-
ficiū boni pastoris. circa regimen animarū
p̄motus ad tempalem dignitatem ex volūta-
te dei.

Capitulū. iij.
Tercia virtus q̄ placuit deo almus con-
fessor nicholaus d̄r obseruantia pasto-
ralis. obseruauit q̄dem officiū pastoris boni
circa curam z regimen animarū. qd̄ osten-
dimus tripliciter.

Primo in sua promotione.

Secundo in pauperū subuentione.

Tercio in populi doctrinatione.

Primo ostendimus b̄m nicholaū fuisse
pastorē bonū in sua promotione. nō em̄ p̄mo-
tus fuit ad ep̄alem dignitatē prece vel precio
vt fieri solet t̄pibz his malignis. sed cū humi-
litate acceptauit onus regiminis vocatus ad
illud ex dispensatione diuina. hodierna vero
die nullus p̄mouet inuitus. immo ecclesiasti-
ca b̄nficia z dignitates nō nisi impotune pe-
tentibus dispensantur. Ex quo facti sunt ho-
mines ambitiosi. z dū suscipiunt cathedram
pastorale nō nisi de terrenis z transitorijs cu-
rant. Sed audiāt id qd̄ Aristo. scribit dis. xl.
ca. multi. in fi. Quicūq̄ desiderauerit prima-
tū in terra inueniet cōfusionē in celo nec inter
seruos xpi p̄putabit q̄ de primatu tractaue-
rit. Ad b̄m itaq̄ nicholaū redeūtes p̄sidere-
mus q̄liter ep̄alē honorē suscepit defuncto q̄
dem ep̄o muree ciuitatis. vbi ip̄e morabatur
cōuenerūt ep̄i puicini illi ecclesie de ep̄o. pui-
suri. Aderat inter eos qdam magne auctori-
tatis ep̄s. ad cui⁹ electionē oīm sn̄ia depende-
bat. cum ergo cunctos ieiunijs z orationibz

z ij

insistere monuisset. nocte illa vocē audiuit di-
centem sibi. vt hora matutinali fores ecclesie
obseruaret. et quē primū ad ecclesiā cui nomē
nicholaus venire conspiceret ipm in epm cō-
secraret. hoc ergo et alijs reuelās epīs ammo-
nuit vt oēs orōni insisterent et ipse p̄ foribz ex-
cubaret. Et ecce hora matutinali quasi a deo
missus ante oēs ad ecclesiā nicholaus p̄pera-
uit. quē apprehendēs ep̄s dixit ei. qd̄ tibi no-
men ē. ille vt erat colūbina simplicitate ple-
nus. inclinato capite inquit vestre sanctitatis
seruus nicholaus. quē in ecclesiā ducēs licet
plurimū renitentem. in cathedra collocauit.
neq; in hoc rephensibile ipm quispiā iudicet
qui passus ē in cathedra collocari cū agnoue-
rit hoc ex dei volūtate. puenisse. etia; cum ab
epīs ibidem cōgregatis rationabiliter coge-
retur. Nam vt scribit. viij. q. i. ca. in scriptu-
ris. Si is qui valet omnipotentis dei oues
pascere renuit. ostendit se summū non amare
pastorē. Accepto itaq; a nicholao pontifica-
tus officio secebat in omnibz humilitatem.
grauitatem. puigilabat in orōne corpus ma-
cerabat. mulierū vitabat p̄soria. affabilis in
suscipiēdo. efficac in loq̄ndo. alacer in exhor-
tando. seuerus in corripiēdo. Et vt in croni-
cis legitur. fuit tpe constantini secūdi filij cō-
stantini magni. Et iulij pape qui congrega-
uit sinodum apud niceam trecetorū decem et
octo patrū p̄tra arrium de qua scribit. xv. di-
ca. canones. Et ibi fuit nicholaus. cuius tpe
floruerūt Eusebius ep̄s vercellensis. Illaris
ep̄s pictauensis. Antonius magn⁹. et Ba-
charius. **S**ecūdo ostendimus beatissimū
nicholaū fuisse pastorē bonū in pauperz sub-
uentione. nam vt dicit Hiero. ad nepotianū
et ponit in decretis. xij. q. ij. ca. gloria. Gloria
ep̄i ē pauperz opibz puidere. ignominia sacer-
dotis ē p̄p̄ijs studere diuitijs. Et in ca. auz.
xij. q. ij. Ambro. ait. aurū habet ecclesia non
vt seruet sed vt erogat. Ex hoc sanctissimus
nicholaus de paupibz specialiter curaz susce-
pit ob qd̄ p̄ssimus deus mensuraz tritici ab
eo suscepti miraculo se suppleuit. Quodā nā-
q; tempe totam puinciā sancti nicholai. fa-
mes valida ptulit. ita vt omnibz deficerēt ali-
menta. Audiens aut vir dei naues onustas
tritico applicuisse portui illuc statim p̄ficisci-
tur. Et rogās nautas vt saltē in centum mo-
dijs p̄ quālibet nauē fame piclītantibz subue-
nirent. cū illi r̄ndissent nō audemus pater. qz
mensuratū alexandrie oportet in horrea im-
patoris nos reddere. sanctus inq̄t facite nūc
qd̄ dico. Et vobis in dei veritate p̄mitto. q
nullā minorationē habebitis apud regiū ex-

aetorem. **Q**uō cū fecissent et eandē mēsurā alex-
andrie quā acceperāt reddidissent ministris
impatoris miraculū referūt. et deum in suo fa-
mulo magnifica laude attollunt. frumentū
aut vnius cuiusq; indigentiam vir dei distri-
buit ita vt miraculose duobz annis nō t̄m ad
victum sufficeret sed etiam adusum seminis
abūdarēt. **T**ercō ostēdim⁹ b̄t̄m nicholaū
fuisse pastorē bonū in ppli doctrinatione. nō
em̄ neglexit populū sibi subiectū pascere ci-
bo spūali q̄nimmo cū regio illa idolis deser-
uisset. adhuc post cōuersionē ad xp̄m popu-
lus nephande dyane adhuc deseruiebat. Et
sub quādā arboze illi p̄secrata quosdā ritus
gentiū exercebat. quē ritū de omnibz finibz vir
dei expulit ipamq; arbozem p̄cidi mandauit.
Tandē in p̄seuerantia bonoz operū feliciter
ad xp̄m migravit. Et vt scribit in eius legen-
da ante aīe exitū āgelos ad se veniētes vidit.
Et dicto psalmo. In te dñe speraui et s̄q; i ma-
nus tuas dñe cōmendo sp̄m meum. tradidit
sp̄m. āno dñi. ccc. lxiij. vbi apud terrigenas
celestis audita est melodia. Corpus itaq; bo-
norifice in tumba marmorea repositum fuit
qd̄ tandē b̄tū translātū fuit. anno dñi. D.
lxxxvij. **I**git̄ felix aīa nicholai. q̄ pacto hu-
ius breuius t̄pis cursu. tandem celestia regna
petiuit. ibi cōgaudet xp̄o et omnibz electis p̄
infinita secula seculoz. Amen.

Sermo q̄dragesimus nonus de tribz pri-
uilegijs beati stephani. p̄thomartyris. q̄ coo-
perante xp̄o eum gloriofum fecerunt.

Ideo celos aper-
tos et iesum stantē a dextris virtu-
tis dei. Scribuntur hec p̄ba Act.
vij. ca. et in eplā p̄sentis solennitatis. in tribu-
latione positus ac laborantibz quibusq; p̄
diuino amore. nūq; deest auxiliū sup̄ne gra-
tie. qua fit. vt quecunq; ardua et difficillima
non solū nō moleste. sed equo animo ac iocū-
dissimo ferant. nihil em̄ terribilius ē morte.
quā t̄m amici dei etiam violentaz passi sunt. p̄
xp̄o gaudentes. Ecce in promptu occurrit no-
bis exemplū stephani p̄thomartyris. q̄ in
etate florenti lapidationis martyriū patien-
tissime tolerauit. cui cum ex debito teneamur
honorem quez possumus exhibere. vt sic va-
leamus interueniētibz eius meritis vite ip̄i
imitatores fieri. hodierna die ad illū sermo-
nē vertemus. qui vidit xp̄m stantē a dextris
dei paratissimū ad eū adiuuandū. put ip̄e re-
tulit in verbis a nobis p̄missis. In quibz tria
b̄t̄i stephani p̄uilegia distinguem⁹. q̄ coopan-
te xp̄o eū celeberrimū gl̄iosissimūq; ostendū